

**PROMOCIJA KULTURNE BAŠTINE GRADA OSIJEKA
KROZ PROJEKT „U OSSIKU SLOVIMA IVANA MARTINA DIVALDA“**

Promotion of the cultural heritage of Osijek through the project “In Ossik through words of Ivan Martin Divald”

Ksenija Kesegi-Krstin
Ugostiteljsko-turistička škola, Knjižnica
ksenija.kesegi.krstin@gmail.com

UDK /UDC **908:027.8>(497.543)**
027.8:338.48>>(497.543)

Izlaganje sa znanstvenog skupa / Conference paper
Primljeno/Received: 29.12.2018.

Broj
bibliografske
jedinice

317

Sažetak

Rad će predstaviti provedene aktivnosti nastale u projektu *U Ossiku slovima Ivana Martina Divalda* čiji su ciljevi bili: oživjeti zavičajnu zbirku Ivana Martina Divalda i promovirati Osijek kao odredište kulturnog turizma, postaviti spomen ploču na zgradu prve svjetovne tiskare i pokrenuti inicijativu „opisnog naziva“ ulica na primjeru Ivan Martin Divald, prvi svjetovni tiskar, 18. stoljeće. Radi zahtjevne procedure izmjene naziva ulica, zadnji cilj nije ostvaren. Ivan Martin Divald je povijesna osoba čija ostavština privlači pažnju kako domaćih stanovnika, tako i putnika namjernika. Projekt je rezultat sudjelovanja u programu Jačanje kompetencija strukovnih zanimanja za turizam, čiji je organizator Ministarstvo turizma.

Odgovarajući na zahtjeve natječaja, provedene su razne aktivnosti koje su rezultirale izradom edukativnih materijala, turističkih proizvoda i postavljanjem spomen ploče na kuću u kojoj je djelovala Divaldova tiskara. Istražujući kulturnu povijest svoga grada i njegove znamenite osobe, školski knjižničar pruža odgovore na pitanja: kako knjižnice/knjižničari mogu biti promotori kulturno-povijesne baštine i može li zavičajna zbirka biti turistički zanimljiv proizvod? Školska knjižnica sastavni je dio obrazovnog procesa stoga poslovi školskog knjižničara obuhvaćaju: odgojno-obrazovni rad, stručne knjižničarske poslove, kulturnu i javnu djelatnost i stručno usavršavanje. U ovom slučaju naglasak je na korelacijskom pristupu drugim predmetima, kulturnoj i javnoj djelatnosti, povezivanju s institucijama lokalne zajednice te promociji škole.

Ključne riječi: Zavičajna zbirka, kulturno-povijesna baština, kulturni turizam, kulturna i javna djelatnost školske knjižnice

Abstract

The paper will present the activities carried out in the project named "In Ossik through words of Ivan Martin Divald", whose primary goal was the revival of the printing craft as well as the collection of regional items by Ivan Martin Divald, the first secular printer in Osijek, the promotion of Osijek as a destination for cultural tourism, the set up of a memorial plaque on the building of the first secular printing house and to initiate "a descriptive name" of the streets in the example of Ivan Martin Divald, the first secular printer, 18th century. Because of demanding procedure of the changes of street names, the last goal was not achieved. Ivan Martin Divald is a historical figure whose legacy draws the attention to local residents, as well as travellers. The project is a result of participation in the program „Strengthening the competencies of vocational education for tourism“, organized by the Ministry of Tourism. Responding to the demands of the competition, various activities were carried out, which resulted in creation of educational materials, tourism products and placing the memorial plaque on the house where Divald's printing house acted.

By exploring the distinguished individuals and cultural heritage of his/her town, the school librarian answers the following questions: How can libraries / librarians be the promoters of cultural and historical heritage and can tourism benefit from a product like the collection of regional items? The school library is an integral part of the educational process so school librarians' job includes: educational work, professional library activities, cultural and public activity and professional development. In this case, the emphasis is laid on cultural and public activity, connecting with the local institutions and promoting the school.

Keywords: The collection of regional items, cultural and historical heritage, cultural tourism, cultural and public activity of the school library

Uvod

Kulturna je baština temelj nacionalnog identiteta svakog naroda. Hrvatska je zemlja bogate kulturne baštine koju treba očuvati i predstaviti. Tko je pozvan graditi kulturni identitet učenika i njegovati ljubav prema zavičajnicima? Osim nastavnika svakako svoju zadaću u tom poslu imaju i knjižničari. Njihove su aktivnosti propisane Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, čl. 4., st. 3., u kojem se ističe da je škola dužna:

- Osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unapređivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima; razvijati učenicima svijest o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno-kulturne baštine i nacionalnog identiteta

I Nacionalni okvirni kurikulum ističe sljedeće:

- Odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnoga, kulturnoga i nacionalnog identiteta pojedinca. Danas u doba globalizacije, u kojem je na djelu snažno miješanje različitih kultura, svjetonazora i religija, čovjek treba postati građaninom svijeta, a pritom sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kulturu, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu.¹

Djelatnosti i aktivnosti školskog knjižničara proizlaze iz činjenice da je školska knjižnica u sastavu odgojno-obrazovne ustanove. Njezini su ciljevi i zadaće usklađeni s vizijom i misijom škole, školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom rada. Namijenjena je svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa i stručna potpora svim nastavnim, izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Uključivanje školske knjižnice u odgojno-obrazovni rad provodi se kroz: timsku nastavu, istraživačke grupe, stvaralačke radionice, izložbenu djelatnost i suradnja s profesorima, stručnim vijećima, pedagogom i ravnateljem.² Ovaj je projekt primjer međupredmetnog povezivanja i timskog rada, jer su u njega uključeni predmeti: povijest, marketing u turizmu i engleski jezik.

Kulturni turizam

Kulturni turizam smatra se turizmom specijalnih interesa te se definira kao posjete osobe izvan njihova stalnog mjesta boravka, motivirane u cijelosti ili djelomično interesom za povijest, umjetnost, naslijeđe ili stil života lokaliteta, regije, grupe ili institucije.³ Teme našeg projekta, knjižnica, tiskarstvo i zavičajna zbirka, odredile su kategoriju turističke ponude u kojoj smo prijavljivali projekt. Kulturni turizam, prema kriteriju atraktivnosti, ulazi u skupinu potencijalno vodećih proizvodnih grupa hrvatske turističke ponude. Zadaća kulturnog turizma je: da Hrvatska bude novo, sadržajno i

¹ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. 2010. MZOS. Zagreb. Str. 14.

² Kesegi - Krstin, Ksenija. Uloga knjižnice u školskom kurikulumu. URL: <https://ksenijakesegikrstin.wixsite.com/moja-knji/djelatnost> (2017-1-9)

³ O kulturnom turizmu. URL: <http://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/okulturnomturizmu/> (2018-12-19)

zanimljivo kulturno odredište da veći gradovi budu uvršteni u zanimljive kulturno-turističke itinerere, da se osigura, pristup novim tržišnim segmentima, da Hrvatska bude destinacija bogate kulturno-povijesne baštine.⁴

Za Hrvatsku relevantni proizvodi kulturnog turizma definirani su Strategijom razvoja turizma RH do 2020. (NN 55/ 2013) i uključuju: gradski turizam, turizam baštine, turizam događanja, kreativni turizam i vjerski turizam. Rast potražnje za kulturnim turizmom uvjetovan je socio-demografskim promjenama kao i promjenama životnog stila i većim stupnjem obrazovanja, porastom broja starijih stanovnika koji imaju izražen interes za kulturu. Ključni izazovi u Tvrđi odnose se upravo na slab razvoj i investiranje u ekonomske, odnosno prvenstveno turističke potencijale Tvrđe koji su nedovoljno iskorišteni. Tvrđa do sada nije bila prepoznata kao potencijalni kulturno-turistički centar, kako u okruženju grada Osijeka i Osječko-baranjske županije tako i šireg područja Slavonije.⁵ Kako ističu autori, Špoljarić-Kizivat, M., Krpeljević,Lj., Petković,S., uloga knjižnica u turizmu može biti informacijska, obrazovna, atrakcijska i druga, kao mjesto interkulturalne interakcije između turista i domaćina, gdje do izražaja dolazi njihova funkcija nositelja i čuvara kulturnog identiteta.⁶

Rad na školskim projektima potiče informacijsku i informatičku pismenost, kritičko mišljenje i vještinu donošenje odluka. Učenici razvijaju komunikacijske i predstavljačke vještine, a nastavnici razvijaju timski rad i jačaju vezu s gospodarstvom, u ovom slučaju s gradskim i turističkim uredima.

Ciljevi projekta *U Ossiku slovima Ivana Martina Divalda* bili su:

- Oživjeti zavičajnu zbirku I. M. Divalda i promovirati Osijek kao odredište kulturnog turizma
- Postaviti spomen ploču na zgradu prve svjetovne tiskare u gradu Osijeku s QR codom
- Pokrenuti inicijativu „opisnog naziva“ ulica na primjeru: Ivan Martin Divald, prvi svjetovni tiskar, 18.stoljeće

⁴ Akcijski plan razvoja kulturnog turizma. URL:

http://www.mint.hr/UserDocsImages/arhiva/150629_askijski_kulturni-turizam_s.pdf (2018-12-19)

⁵ Strateški i akcijski plan obnove osječke Tvrđe 2014. - 2020. godine. URL:

<https://www.aoot.hr/upload/AGENCIJAZAOBNOVUTVRDJE-STRATEGIJA2015.pdf> (2018-12-19)

⁶ Špoljarić- Kizivat, Marijana; Krpeljević, Ljiljana; Petković, Siniša. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek – knjižnica s pričom.// Zbornik radova 1. Stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem Knjižnice i kontinentalni turizam Beli Manastir/ uredile Krečić Nađ, Marija ; Benić, Renata. Beli Manastir : Gradska knjižnica Beli Manastir, 2016. Str. 17-37.

Tko je Ivan Martin Divald?

O podrijetlu i prezimenu znamenitog osječkog tiskara nema sigurnih podataka, ali se kao moguće navodi švicarsko-francusko podrijetlo. Prezime Divald javlja se i u Mađarskoj, također u vezi s grafičkom strukom. U osječkim maticama zapisano je i prije dolaska prvog tiskara Divalda u Osijek, ali se ne zna je li osječki tiskar imao rođakâ u gradu. U spisima, dokumentima i impressumu prezime je pisano različito: Dibald, Dibaldt, Diewaldt, Diwald, Diwaldt, Ribaldt, jednom čak i Tybolt. Ustalio se oblik Divald, kako je navedeno u osmrtnici Ivana Martina (1743. –1806.).⁷

Poznato je da je rođen 1743. te da je tipografski zanat izučavao u Beču. U Osijek je došao 1775. godine iz tadašnjeg Budima. Iste je godine dobio carski privilegij (dozvolu) za tiskarski zanat od „velike kraljice i prosvijećene vladarice“ Marije Terezije. Tiskara je u svojim počecima služila za potrebe crkve i dušobrižništva, što se djelomično i očituje u tematici njegovih knjiga. S druge strane, Divald je već 1776. nastupio i u polju prosvjete tiskajući Lanosovićev *Uvod u latinsko ričih slaganje* i Reljkovićevu *Ovčarnicu*, gospodarski priručnik u kojemu je dao savjete o uzgoju ovaca. Nabavkom njemačkih slova (1777.) u Divaldovoj tiskari tiskana je prva knjiga na njemačkom jeziku, naslova *Illirien*. Osječani su prepoznali vrijednost njegovoga rada i 1789. godine izabrali ga za gradskoga vijećnika. Ženio se dva puta. Prva žena Ana Marija rodila mu je tri kćeri koje su vrlo brzo umrle. Njegova druga žena Magdalena Kihler, rodila mu je pet sinova i jednu kćer.⁸ Nakon smrti Ivana Martina Divalda, 1806. godine, u ime njegovih maloljetnih sinova tiskaru je vodio Divaldov pomoćnik Fridrik Zink, a u razdoblju od 1813. do 1819. bila je pod gradskim nadzorom. Potom su je preuzeli: sin Martin Alois Divald (od 1819. do 1844.), snaha Juliana Divald (od 1844. do 1846.) te najstariji sin, Ivanov unuk, Dragutin Karl Divald (od 1846. do 1857.). koji je preselio tiskaru u Šamačku ulicu i 1849. godine tiskao prve osječke novine *Der Volksredner*. Osječka je tiskara bila jedina na cijelom području Slavonije sve do godine 1862. kada je Miroslav Kraljević otvorio tiskaru u Požegi. Nakon 1857. tradiciju Divaldova tiskarstva u Osijeku nastavljaju mnogi privatni tiskari (Dragutin Lehmann, Gustav Wagner i Jakob Frank....) sve do Prve hrvatske dioničke tiskare.⁹

⁷ Hrvatski biografski leksikon. URL: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4849> (2019-5-21)

⁸ Essekari. URL: <http://essekari.hr/divald-ivan-martin.html> (2019-5-21)

⁹ Krpeljević, Ljiljana ; Špoljarić, Marijana. Iz spomeničkog blaga Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 247-260.

Ivan Martin Divald prvi je svjetovni tiskar u Osijeku. Njegova je tiskara omogućila širenje prosvjetiteljstva i kulturni napredak Slavonije. U drugoj polovici 18. st. Ivan Martin Divald postavio je temelje grafičkoj industriji u Osijeku. Tiskarski obrt u obitelji Divald bio je punih osamdeset godina, a jedna od najdužih osječkih ulica nosi njegovo ime još od davne 1925. godine. Preminuo je 28. veljače 1806. godine u 63. godini. Sahranjen je na osječkom Novogradskom groblju, a današnji ostaci slomljenog spomenika, kao i čitav grob, nimalo ne služe na čast današnjim Osječanima.¹⁰

Zavičajna zbirka Divaldiana

Zavičajna zbirka predstavlja pisanu baštinu zavičaja. Ona očituje kulturnu i društvenu povijest određene sredine. Zavičajne zbirke osnivaju sve vrste knjižnica, ali najčešće narodne knjižnice. Prema zemljopisnom području koje obuhvaća, zbirka može biti: lokalna, subregionalna ili regionalna. Zavičajna zbirka prikuplja građu zabilježenu na svim vrstama medija. Jednom uključena građa trajno se čuva. Upravo su ex librisi, različite bilješke na marginama i koricama, posvete, autorski potpisi i ilustracije, ukrasi, uvezi i slični elementi oni koji knjižnoj građi, a posebno zavičajnoj, daju drugu dimenziju – pridonose njezinoj muzeološkoj vrijedosti i ulozi.¹¹ Zavičajna građa ne svjedoči samo o povijesti Osijeka, već progovara i o prethodnim vlasnicima samih knjiga, o poznatim i manje poznatim Osječanima, o njihovim navikama, područjima zanimanja, intelektualnoj znatiželji, literarnom ukusu i sl.

Essekiana obuhvaća tiskarsko-izdavačku djelatnost Osijeka i njegovih zavičajnika od samog početka osječkog tiskarstva 1742. intenzivno do 1945. godine. Nastala je na temelju Osječke bibliografije Marije Malbaše. Mrežni katalog Zavičajne zbirke *Essekiane* dostupan je na stranicama Muzeja Slavonije.¹²

Divaldiana sadrži djela tiskana u Divaldovoj tiskari od 1775. do 1856. godine i to: 278 latinskih, 203 hrvatska i 72 njemačka izdanja. S Divaldovom tiskarom započinje tiskarskoizdavačka djelatnost širenja prosvjetiteljstva u Slavoniji. Najpoznatiji prosvjetitelji tiskali su svoja djela u Divaltovoju tiskari: Matija Antun Reljković, Ivan Velikanović, Matija Petar Katančić, Antun Kanižlić, Josip Antun Turković. Primjerci su

¹⁰ Essekeri. URL: <http://essekeri.hr/divald-ivan-martin.html> (2019-5-21)

¹¹ Knežević, Ivana. Muzejska uloga Zavičajne zbirke *Essekiane* u Muzeju Slavonije.// *Muzeologija* 48/49(2012), str. 253-262.

¹² *Essekiana*. URL: <http://www.mso.hr/essekiana/katalog.php> (2018-12-19)

dobro očuvani, zaštićeni u kartonskim kutijama i smješteni u trezoru. Zbirka je katalogizirana i dostupna kroz knjižnični katalog.

Iz zbirke izdvajamo dva djela: *Satir iliti divji čovik*, Matije Antuna Reljkovića. Prvo djelo hrvatske književnosti sa svjetovnim sadržajem, nastankom vezano za Slavoniju. Didaktično i prosvjetiteljsko djelo u kome on kudi/grdi i poučava Slavonce. Djelo je tiskano 1775. godine. Uz navedenu kulturno-povijesnu jedinstvenost samoga primjerka, važna je i njegova znanstvena vrijednost, posebno sveučilišnim profesorima koji i danas, više od dva stoljeća nakon prvoga tiskanog izdanja, izučavaju to djelo u sklopu hrvatske književnosti, posebice slavonske književnosti ili povijesti hrvatskoga jezika.¹³

Posebni je značaj knjige *Život Sv. Eustahija*, Josipa Antuna Turkovića, tiskane 1795. godine, jer se sastoji od dva sveska, prva je ilustrirana knjiga tiskana u Osijeku i donosi ex libris svih svojih vlasnika. Predgovor mora biti snažan i uvjerljiv, čitatelju se mora jasno i neuvijeno dati do znanja koliku će korist imati od čitanja knjige. ... Rječiti i uvjerljivi predgovori poput Turkovićeve svjedoče nam o duhovnim i intelektualnim obzorjima pojedinaca, no oni nam izdvojeni ne govore mnogo o uvjerenjima šire književne zajednice. Šesti i sedmi odlomak Turkovićeve predgovora Xivotu svetoga Eustachie zacijelo su najveći hvalospjevu pisane riječi u slavonskoj književnosti 18. st.¹⁴

Oko tiskare počeli su se okupljati književnici i jezikoslovci, u njoj se tiskaju djela Josipa Paviševića, Ivana Velikanovića, Matije Petra Katančića, Antuna Kanižlića, Ivana Stojanovića, Marijana Lanosovića, ali i elegije prigodnih latinskih pjesnika, disputacije učenih teologa, maleni molitvenici što ih se na stotine prodavalo po prošteništima u Aljmašu, Vukovaru, Judu te narodni kalendar Za korist i zabavu Slavonaca.¹⁵

Tijekom 18. st. veliki broj ilustriranih naslovnica dolazi iz tiskare Ivana Martina Divalda. Njih 13 otisnuto je u Divaldovoj tiskari u Osijeku u razdoblju od 1779. do 1800. godine. Bogato ukrašene ukazuju na baroknu ostavštinu i daju nam do znanja da su ilustracije činile važan segment u kompoziciji naslovne stranice, a neke od njih mogle su imati i funkciju da svojom vizualnošću potaknu čitatelje da koriste knjigu. S naslovne je stranice moguće iščitati namjenu ili svrhu koja je nekom djelu pridodana. Autori i tiskari

¹³ Knežević Križić, Ivana. Kulturno-povijesna i znanstvena vrijednost Zavičajne zbirke Essekiana Muzeja Slavonije Osijek. // Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku. – ISSN 1332-456X. – 29 (2013), str. 165-179.

¹⁴ Velagić, Zoran. Važnost čitanja i slavonska knjiga 18. stoljeća. // Osječki zbornik. ISSN 0473-4882. 28 (2007), str. 303-310.

¹⁵ Sablić Tomić, Helena ; Mesić, Hrvoje. Digitalni surogati tiskarstva osječkoga Nutarnjeg grada kao primarni baštinski izvor. // Hum : časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, 20, XIII (2018), str. 106-122.

na taj su način mogli olakšati čitateljima odabir knjiga, definirajući svrhu ili namjenu koju ona ima.¹⁶

O projektu *U Ossiku slovima Ivan Martina Divalda*

Metode rada

U vrijeme sveopće digitalizacije i otuđenosti čovjeka od njegovih socijalnih i kulturnih korijena, činilo se da je pravo vrijeme za pokretanje ovog projekta. Školska knjižničarka ovim je projektom pokazala složenost poslova koje ima autor i voditelj projekta. U pripremi korelacijskog sadržaja iz nastave povijesti rodila se ideja o istraživanju života i rada Ivana Martina Divalda, prvog svjetovnog tiskara u Osijeku.

Kao i svako putovanje, projekt započinje u školskoj knjižnici gdje su učenici istraživali literaturu, u tiskanom i elektroničkom obliku, o povijesti grada i kulturnom turizmu. S obzirom na temu istraživanje je nastavljeno u Državnom arhivu, Muzeju Slavonije,

Franjevačkom samostanu i Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici. Ondje su učenici imali priliku upoznati se s načinom korištenja arhivske i muzejske građe, pravom na pristup informacijama, autorskom pravu, citiranju i načinima navođenja. S obzirom na količinu informacija i opseg posla koje je bilo potrebno obaviti učenici su podijeljeni u nekoliko interesnih skupina.

Prva je skupina sastavila i provela anketu o poznavanju rada Ivana Martina Divalda i *moogućnostima uključivanja tiskarskog/ starih zanata u turističku ponudu grada*.¹⁷

Anketirani su slučajni prolaznici i obrtnici u Ulici Ivana Martina Divalda. Rezultati su bili poražavajući i potvrdili su početnu hipotezu o slabom poznavanju lokalne povijesti.

¹⁶ Kristek, A. Recepcija knjiga tiskanih hrvatskim jezikom u 18. st. : tekstualna organizacija i oblici interakcije čitatelja s knjigom. Doktorski rad. Str.94. URL:

<https://dr.nsk.hr/islandora/object/unizd%3A1918/datastream/PDF/view> (2019-5-21)

¹⁷ S obzirom da je projekt rađen za potrebe Ministarstva turizma, osim tiskarskog u turističku ponudu grada uključeni su i ostali stari zanati (urar, šeširdžija, zlatar, medičar, voskar...)

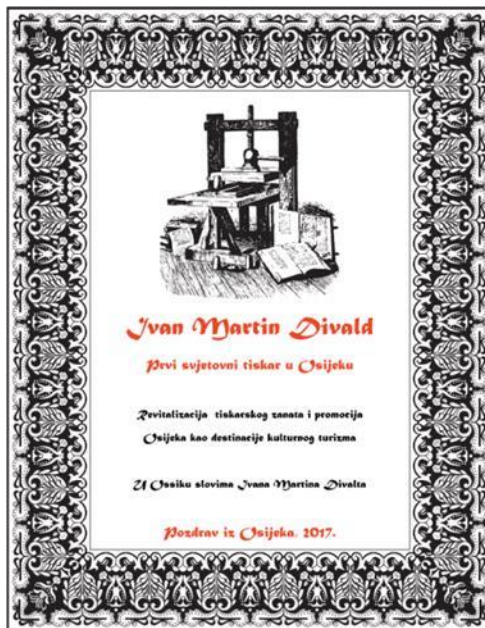

Slika 1. Replika tiskarske preše

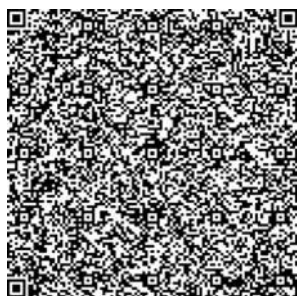
Druga se skupina učenika bavila vizualnim identitetom projekta (nastava marketinga). Dogovoreno je što će biti turistički proizvod - brošura i svitak otisnuti na grafičkom klišeju (izrađenom prema Divaldovom dokumentu). Učenici su pripremili tekst za spomen ploču u QR formatu.

Slika 2. Originalni dokument tiskan u Divaldovoj tiskari iz 1845.

Slika 3. Svitak je otisnut na grafičkom klišeju čiji je sadržaj moguće mijenjati

Slika 4. QR kod sadrži biografske podatke o I. M. Divaldu

Treća skupina učenika je pripremljene materijale prevela na engleski jezik i snimila *promocijski film o životu i djelu I. M. Divalda*.¹⁸

U završnom dijelu projekta učenici su posjetili grob obitelji Divald i razočarani zatečenim stanjem (zapuštenost humka i slomljen spomenik) poslali pismo namjere Družbi hrvatskoga zmaja sa željom da se spomenik i natpis na njemu obnove. Nakon završetka projekta organizirano je predstavljanje projekta i tom je prilikom postavljena spomen ploča na zgradu u kojoj je djelovala Divaldova tiskara (ulica Franje Markovića 7). Na javnom predstavljanju projekta sudjelovali su učenici Glazbene škole Franje Kuhača, partneri projekta, predstavnici turističkih vodiča i medija.

¹⁸ Film je dostupan na URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hNGqn5xr1zg&t=43s> (2019-5-21)

Slika 5. Spomen ploča sa QR kodom

Slika 6. Kuća u kojoj je djelovala Divaldova tiskara

Ishodi

S obzirom na odgojno-obrazovnu djelatnost školske knjižnice, sudjelujući u ovom projektu, učenici su ostvarili predviđene ishode.

Kognitivne

- usvojiti faze istraživačkog rada po metodi BIG6
- definirati pojmove autor, autorsko pravo, citat i parafraza
- vježbati pravilno napisati popis korištenih izvora

Afektivne

- usvojiti vještine timskog rada
- njegovati ljubav prema kulturno-povijesnoj baštini svoga zavičaja
- usvojiti elemente građanskog odgoja (svjesnost kulturnog pluralizma)

Psihomototoričke

- uspješnije pronalaziti informacije u tiskanim i elektroničkim izvorima
- unaprijediti vještine rada u skupinama
- uvježbati vještine javnog predstavljanja • primijeniti stečena znanja u daljnjem pisanju radova

Rezultati projekta

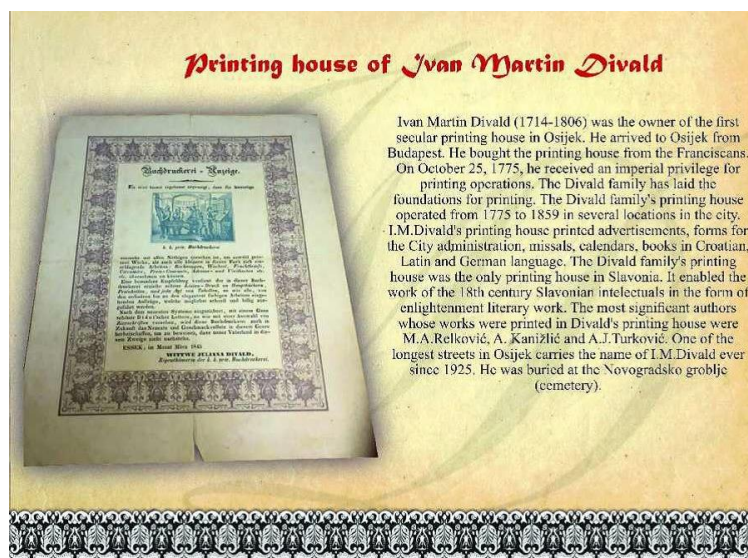
Turističkoj zajednici grada Osijeka predložili smo uređenje *prostora Divaldove tiskare*¹⁹ u kojoj bi kostimirani animator posjetiteljima predstavio tiskarski zanat. Na *replici tiskarske preše* posjetitelji bi, slažući tekst koji žele, izradili svoj personalizirani svitak. Primjereni/uređeni prostor tiskare, postao bi mjesto za druga kulturna događanja (predstavljanje knjiga, komorne koncerte ili izložbe). Tiskara bi bila namijenjena domaćim i stranim turistima, učenicima i studentima, kao mjesto izvanučioničke nastave u kojima bi se održavale istraživačko-edukativne radionice kaligrafije, sitotiska, izrade razglednica i sl. U projektu su, kao turistički proizvodi nastali: *svitak, informativni letak s lentom vremena i turistička brošura na hrvatskom i engleskom jeziku*. Postavljena je *spomen ploču s opisom i QR kodom* (koji je i na engleskom jeziku) na kuću u kojoj je djelovala prva svjetovna tiskara.

Za nastavu povijesti izrađeni su *edukacijski poster* i *promocijski film* o životu i djelu Ivana Martina Divalda. Kao reklamni dio projekta otisnut je *rolo banner*.

Slika 7. Rolo banner kao reklamni dio projekta

¹⁹ Nekadašnja zgrada Caritasa. Budući Edukativno i informativni turistički centra mladih, Stara pekara.

Slika 8. Turistička brošura na hrvatskom i engleskom jeziku

Zaključak

Projekt *U Ossiku slovima Ivana Martina Divalda*, ukazuje na oživljavanje tiskarskog zanata u turističke svrhe i potiče uključenost i ostalih specijaliziranih zanata (šeširdžija, ljekarnik, urar, zlatar, medicar). Školski je knjižničar, kao autor projekta, postavljanjem *spomen ploče na zgradu prve svjetovne tiskare u Osijeku s QR kodom*, promovirao kulturnu baštinu grada koristeći informacijsko-komunikacijsku tehnologiju i marketing za promociju knjige i knjižničarstva kao profesije. Ovim je projektom dokazano da Osijek ima neiskorištene turističke potencijale i da može ponuditi nove turističke proizvode.

Literatura

Akcijski plan razvoja kulturnog turizma. URL:

http://www.mint.hr/UserDocsImages/arhiva/150629_askijski_kulturni-turizam_s.pdf (2018--12-19)

Essekeri. URL: <http://essekeri.hr/essekeri-abecedno.html> (2018-12-19)

Essekiana. URL: <http://www.mso.hr/essekiana/katalog.php> (2018-12-19)

Hrvatski biografski leksikon. URL: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4849> (2019-5-21)

Kesegi - Krstin, Ksenija. URL: <http://ksenijakesegikrstin.wixsite.com/moja-knji/djelatnost> (2018-12-19)

Knežević, Ivana. 2012. Muzejska uloga Zavičajne zbirke Essekiane u Muzeju Slavonije.// Muzeologija 48/49. (2012), str.253-262.

Knežević Križić, Ivana. Kulturno-povijesna i znanstvena vrijednost Zavičajne zbirke Essekiana Muzeja Slavonije Osijek. // Anali Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku. – ISSN 1332-456X. – 29 (2013) ; str. 165-179.

Kristek, Andrej. 2017. Recepcija knjiga tiskanih hrvatskim jezikom u 18. st. : tekstualna organizacija i oblici interakcije čitatelja s knjigom. Doktorski rad. Poslijediplomski sveučilišni studij Društvo znanja i prijenos informacija Sveučilišta u Zadru. Zadar. Str.94. URL: <https://dr.nsk.hr/islandora/object/unizd%3A1918/datastream/PDF/view> (2019-5-21)

Krpeljević, Ljiljana; Špoljarić, Marijana. Iz spomeničkog blaga Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2. (2013), str. 247-260.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. URL: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf (2018-12-19)

Sablić Tomić, Helena ; Mesić, Hrvoje. Digitalni surogati tiskarstva osječkoga Nutarnjeg grada kao primarni baštinski izvor. // Hum : časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, 20, XIII (2018).str.106-122.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. URL: <http://www.mint.hr/UserDocsImages/arhiva/130426-Strategija-turizam-2020.pdf> (2018-12-19)

Strategija kulturnog razvitka grada Osijeka 2014.-20120. URL:<https://oskultura.files.wordpress.com/2014/04/strategija-kulturnog-razvitka-20142020.pdf> (2018-12-19)

Strateški i akcijski plan obnove osječke Tvrđe 2014. - 2020. godine. URL: <http://www.aoot.hr/upload/AGENCIJAZAOBNOVUTVRDJE-STRATEGIJA2015.pdf> (2018-12-19)

Špoljarić- Kizivat, Marijana; Krpeljević, Ljiljana; Petković, Siniša. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek – knjižnica s pričom.// Zbornik radova 1. Stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem Knjižnice i kontinentalni turizam Beli Manastir/ uredile Kretić Nađ, Marija ; Benić, Renata. Beli Manastir : Gradska knjižnica Beli Manastir, 2016. str. 17-37.

Velagić, Zoran. Važnost čitanja i slavonska knjiga 18. stoljeća. // Osječki zbornik. ISSN 0473-4882. 28 (2007) ; str. 303-310.